

Joakina Altuna Gastesi

*Hernani,
Gipuzkoa
(1932)*

Aurkibidea

Biografia



Hernaniko Ereñozu auzoko Saratsain baserrian jaio zen. Bederatzi senide jaio eta zortzi hazi ziren baserrian (bi anaia eta sei ahizpa). Bi bizitza omen zituen garai batean baserriak. Etxeko lanetan aritu behar izan zuen txikitatik. Tximistaenea baserrira ezkondu zen.

Zintak

HER-003

• **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhua
- **Data:** 2009-11-03
- **Iraupena:** 69 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

Pasarteak

1. Saratzain baserrian bizitua

- **Erref:** HER-003/002
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:01:41. **Bukatu:** 00:04:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Sartzain baserrian bizi izan zen, ezkondu zen arte. 8 senide ziren, 6 neska. Bera bosgarrena. Baserria handia zen; hutsik geratu zenean, saldu egin zuten. Lur asko zituzten: ardiak, sagastiak, artasoroak...

2. Aitonaren osabaren baserria

- **Erref:** HER-003/003
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:04:33. **Bukatu:** 00:07:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Sartzain baserriaren historia. Aitaren osaba batena zen: 'Otsakil'. Hil egin zuten. Nola kontatzen du. Joakina neskatila zen artean. Baserria banatu egin zuten senideen artean, eta beraiek erosi zuten azkenean.

3. Saratzain baserrian bizitua II

- **Erref:** HER-003/004
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:07:59. **Bukatu:** 00:09:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Sartzain baserrian bizi izan ziren senide denak, ezkondu artean. Aiton-amonak ez ziren beraiekin bizi. Ama Lizartzakoa zen. Aita Saratzainen bizi zen aurretik ere, osabari etxea zaintzen.</p>

4. Baserrian lurreko sua eta labetxoa

- **Erref:** HER-003/005
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:09:25. **Bukatu:** 00:12:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Baserria nolakoa zen. Lurreko sua zuten eta iturrira joaten ziren ur bila. Tolarea zuten. Oholezko komuna. Logela asko zituen. Garai batean bi pisu izan ziren, ez bakarra. Labetxoa bazen, baina ez zuten ogirik egiten; taloak bai. Lurreko sua, laratzarekin.

5. Eskolara Ereñotzura

- **Erref:** HER-003/008
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:13:42. **Bukatu:** 00:17:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Bidezidorrak zituzten mezetara eta eskolara joateko, Ereñotzura. Batzuetan jatekoa eramaten zuten. Eskola non zegoen. Lorategia beraiek txukuntzen zuten. Sukaldea eta logelak ere bazituen. Bota egin zuten. Maistra izaten zen: Kaxilda. Euskaraz hitz egiteagatik zaplaztekoak. Gogorra zen. Aita ere han ibilia zen eskolan.

6. Eskolan 12 urte arte

- **Erref:** HER-003/010
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:17:13. **Bukatu:** 00:19:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Maistra falta zenean, laguntzailea egoten zen. Kartila, katona eta dotrina. Idazten eta irakurtzen ikasi, eta 12 urterekin etxera. Mapa batekin ere ibiltzen ziren.

7. Neska-mutilak elkarrekin baina aparte

- **Erref:** HER-003/011
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 00:19:15. **Bukatu:** 00:22:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

7 urterekin jaunartze txikia eta 9rekin handia. Neska-mutilak elkarrekin zeuden eskolan, baina alde batean batzuk eta besteak bestean. Elizan bezalaxe. Jolastorduan korrika eta pilotan ibiltzen zen, mutilekin frontoian. Bera ez zen kaniketan asko ibili, baina bere semea bai. Jostailurik ez zuten. Pilotak eskolan izaten ziren.

8. Eskola utzi, eta baserriko lanetan

- **Erref:** HER-003/013
- **Iraupena:** 0:04:20. **Hasi:** 00:23:05. **Bukatu:** 00:27:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Bihurrikeriarik ez du gogoan. Mutilekin pilotan ibili bai, baina nahiko tuntu zela dio. 12 urterekin batzuek Hernanira joaten ziren ikastera. Baserrian lana zegoen. Aita pinu sartzera joaten zen basora. Anaiak hasi ziren gero. Artoa eta babarruna ereiten zuten, urte osorako. Etxerako barazkiak. Oiloak. Ardiak eta behiak jezten zituen. Ardiekin ibiltzen zen batez ere.

9. Auzoko esneak batzen zituztenak

- **Erref:** HER-003/014
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:27:25. **Bukatu:** 00:29:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Behiak, oiloak, ardiak... esnea erreperidera ateratzen zuten. Bentaberrikoak jasotzen zituen auzoko esneak, Jexux 'letxeruak', furgoneta batekin. Iolakoa ere ibili zen esne biltzen.

10. Baratzeakoak

- **Erref:** HER-003/016
- **Iraupena:** 0:03:42. **Hasi:** 00:30:26. **Bukatu:** 00:34:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Otsailean baratxuria, gero tipula, babarruna, baba handia... Patata martxo aldean jartzen zuten. Jorratu, artoari hostoak kendu... Lekak, tomateak... Landareak azokan erosten zituzten, Hernanin. Ama joaten zen, astean behin. Aranorako erreperiderik ez zegoen. Erreka bazterretik joaten ziren.

11. Hernaniko azoka

- **Erref:** HER-003/017
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:34:08. **Bukatu:** 00:36:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Hernaniko azoka. Txerria erosten zuten, gero etxean jateko. Auzolanik ez zuten egiten soroan, bakoitzak berea.

12. Bizikletan Hernanira

- **Erref:** HER-003/018
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:36:00. **Bukatu:** 00:38:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Hernanira oinez joaten ziren, menditik. Aste Santuan prozesioa ikustera joateko ilusioa. Bizikleta bat zuten, bi ahizpa zaharrenak txandaka erabiltzeko. Amak erosten zuen tela, eta izebak josi. Ahizpa zaharrenak izebarekin ikasi zuen josten.

13. Ardiak zaintzen eta gaztagintzan

- **Erref:** HER-003/020
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:38:26. **Bukatu:** 00:40:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Ardizaintza nolakoa zen. 22 urterarte ibili zen ardiekin. 80tik gora ardi. Etixerako gazta egiten zuten; beraiek jetzi eta amak gazta egin. Gazta nola egiten den.

14. Txerri hiltzea eta odolkiak

- **Erref:** HER-003/022
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:41:08. **Bukatu:** 00:44:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Ardi esnearekin egiten zuten gazta eta behiarena saldu. Txerri hiltzea: urtean pare bat. Amona zen odolkgilea, eta gero bera hasi zen. Odolkiak nola egiten zituen.

15. Txerri lanak: odolkiak, txerri-muinak, urdaiazpikoa...

- **Erref:** HER-003/024
- **Iraupena:** 0:04:16. **Hasi:** 00:44:39. **Bukatu:** 00:48:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Odolkiak egiteko prozesua. Txerria dena aprobetxatzen zne. Amona joaten zen, txerri lanekin laguntzera. Solomoa, txorizoa... Txerri-muinak ordainetan: etxez etxe partitzen zuten. Belarriak eta hankak, gazituta. Urdaiazpikoa gazi-kutxan.

16. Txerri lanak, txerri jana eta errotak

- **Erref:** HER-003/025
- **Iraupena:** 0:04:42. **Hasi:** 00:48:55. **Bukatu:** 00:53:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Tripa-zakua ere hustu eta gazitu egiten zen. Egosita jaten zuten. Txerrien jatekoa: artoa, hirina... Izebaren errotara joaten ziren artoarekin. Pagoan ere bazen errota. Gerraostean isilka ere joaten ziren, Alegiara, gauez. Artoa txikitzeo makina ere bazuten etxean. Talo zopak.</p>

17. Baserritik baserrira ezkondu

- **Erref:** HER-003/027
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:54:05. **Bukatu:** 00:55:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

22 urterekin ezkondu zen, Tximistaenea baserrira. Ez daki zergatik duen izen hori. Antzeko bizimodua hor ere. Ardiak.

18. Ardizain, puntua egiten

- **Erref:** HER-003/029
- **Iraupena:** 0:03:58. **Hasi:** 00:55:46. **Bukatu:** 00:59:44

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Ardizain zegoela, puntua egiten zuen. Jertse mordoa egin ditu. Bere gisa ikasi zuen, besteei galdezka eta probatzen. Galtzerdiak ere bai. Aitak txabilan egiten zuen haria ardi ilearekin. Txabila nolakoa den.

19. Sendabelarrak: berbena, giltzundin belarra eta gibel belarra

- **Erref:** HER-003/031
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:59:55. **Bukatu:** 01:02:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Sendabelarrak: berbena belarra, enplastoia eginda zuringoarekin. Neumonia hala sendatu zuen batek. Giltzurrunak garbitzeko, berriz, infusioa hartu behar da. Gibel belarra. Landareak noiz batu.

20. Sendabelarrak: pasmo belarra, plantina, sangri belarra

- **Erref:** HER-003/032
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 01:02:17. **Bukatu:** 01:04:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Pasmo belarra animaliekin erabiltzen zuten, zikina garbitzeko. Bi pasmo belar mota daude, lore gorriduna eta urdinduna. Plantina belarra. ere bi mota daude. Sangri belarra tentsioarentzat, infusioan.

21. Erremedioak: idi mingaina, intxaur hostoa, osina...

- **Erref:** HER-003/034
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 01:04:47. **Bukatu:** 01:08:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Pixa belar ona da idi mingaina. Infusioan hartzen da hori ere, berdean zein lehortuta. Itzalean lehortzen dira eta gero zintzilik jarri. Intxaur hostoa tentsioarentzat ona ote zen. Malma. Osina, odola mehetzeko.

22. Osin tortilla

- **Erref:** HER-003/035
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 01:08:14. **Bukatu:** 01:09:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Osina tortilan jateko ohiturarik ez du, baina entzun izan du; baita batzuek osin biltzen ikusi ere. Lorerik ez du jan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-11-28

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com